

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu : **V. S.**, bytom D.D., v dovolacom konaní zastúpený JUDr. M. P., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v B.B., proti žalovanej : **Slovenská republika - Ministerstvo obrany Slovenskej republiky** so sídlom v Bratislave, Kutuzovova 8, **o náhradu škody**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 4 C 90/2004, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 2. februára 2010 sp.zn. 10 Co 255/2009, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 2. februára 2010 sp.zn. 10 Co 255/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Dunajská Streda (súd prvého stupňa) rozsudkom z 11. mája 2007 č.k. 4 C 90/2004-205 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi z titulu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia 1 560 000,-- Sk (51 782,51 eur) a náhradu trov konania v sume 244 817,-- Sk (8 126,43 eur). Žalobu vo zvyšku zamietol. Žalovanému uložil aj povinnosť zaplatiť na účet súdu náhradu trov štátu v sume 27 463,-- Sk (911,60 eur). Rozhodnutie o povinnosti žalovanej plniť žalobcovi odôvodnil výsledkami vykonaného dokazovania, z ktorého vyvodil záver, že žalobca utrpel dňa 16. januára 1981 pracovný úraz, ktorý zanechal trvalé následky na jeho zdraví. Žalovaná odškodnila žalobcu sumou zodpovedajúcou dvojnásobku základného počtu bodov, ktorým bolo sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcu ohodnotenú v lekárskom posudku. Dospel k záveru, že vzhľadom na ďalšie zhoršenie zdravotného stavu žalobcu sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré odôvodňujú zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia až na 40-násobok bodového ohodnotenia stanoveného lekárskeho posudkom. Pri určení rozsahu odškodnenia, majúca za to, že zdravotný stav žalobcu treba považovať za ustálený od roku 2002, vychádzal zo sumy 60,-- Sk za jeden bod.

Krajský súd v Trnave (odvolací súd) rozsudkom z 27. novembra 2007 sp.zn. 24 Co 189/2007 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti vo veci samej zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 660 000,-- Sk (21 907,98 eur) a vo zvyšku žalobu zamietol. Žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi aj náhradu trov konania v sume 217 284,-- Sk (7 212,50 eur) do rúk jeho právneho zástupcu a zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa v časti o trovách štátu. Vo veci samej sa stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, že sú tu okolnosti hodné osobitného zreteľa odôvodňujúce zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia až na 40-násobok bodového ohodnotenia stanoveného lekársym posudkom. Počet týchto bodov ale znížil na 550 majúc za to, že body v počte 650 znalci ustálili v rozpore s vyhláškou č. 32/1965 Zb. Nestotožnil sa ani so záverom súdu prvého stupňa, že pri určení rozsahu odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia žalobcu bolo potrebné vychádzať z hodnoty 60,-- Sk za jeden bod. K tomu uviedol, že podľa § 14a vyhlášky č. 32/1965 Zb. pri odškodnení bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia z poškodenia na zdraví, ktoré bolo spôsobené pred účinnosťou tejto novely vyhlášky (teda do 31. marca 1999) sa postupuje podľa doterajších predpisov. Podľa § 7 ods. 1 uvedenej vyhlášky v znení do 31. marca 1999 výška odškodnenia za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia bolo určené sumou 30,-- Sk za jeden bod. Pri mimoriadnom 40-násobnom zvýšení odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia má tak žalobca právo na zaplatenie 660 000,-- Sk.

Tento rozsudok odvolacieho súdu bol v časti o zamietnutí žaloby nad sumu 21 907,99 eur (660 000,-- Sk) do sumy 43 815,97 eur (1 320 000,-- Sk) a vo výroku o trovách konania účastníkov bol zrušený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (dovolačný súd) zo 14. mája 2009 sp.zn. 4 Cdo 87/2008 a vec bola v rozsahu zrušenia vrátená odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dovolačný súd tak rozhodol majúc za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu má vadu spočívajúcu v nedostatočnom odôvodnení záverov, ku ktorým dospel pri ustálení, že v danej veci treba vychádzať zo sumy 30,-- Sk za jeden bod. Uviedol, že odvolací súd síce veľmi podrobne odôvodnil, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, na základe ktorých považoval rozhodnutie prvostupňového súdu v časti 40-násobného zvýšenia bodového ohodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia za správne, a rovnako riadne odôvodnil aj svoje závery, pre ktoré znížil rozsah bodového hodnotenia na 550 bodov, nie však svoje rozhodnutie v časti týkajúcej sa určenia hodnoty jedného bodu odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcu. Tu sa odvolací súd obmedzil len na citáciu

§ 14a a § 7 vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení do 31. marca 1999. Z akého dôvodu v skutočnosti znížil hodnotu jedného bodu zo sumy 60,-- Sk na sumu 30,-- Sk, resp. z akých úvah vychádzal, keď považoval za správne aplikovať uvedený predpis v znení do 31. marca 1999, nie je možné z obsahu jeho rozhodnutia zistiť, najmä keď v predchádzajúcej časti rozhodnutia ustálil, že zdravotný stav žalobcu treba považovať za stabilizovaný od roku 2002.

Odvolaací súd, znova konajúci o odvolaní žalovanej, rozsudkom z 2. februára 2010 sp.zn. 10 Co 255/2009 opäť zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti nad sumu 21 907,99 eur tak, že žalobu „i v tejto časti“ zamietol. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi, do rúk jeho zástupcu, náhradu trov konania v sume 8 675,20 eur. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia vo veci samej uviedol : „V prejednávanej veci z obsahu spisového materiálu vyplynulo a medzi účastníkmi ani nebolo sporné, že k poškodeniu zdravia žalobcu došlo dňa 16.01.1981 pri výkone vojenskej služby, pričom následne došlo k ďalšiemu zhoršeniu jeho zdravotného stavu, ktorý možno považovať za ustálený od roku 2002. V roku 2002 platila vyhláška č. 32/1965 v znení vyhlášky č. 19/1999 Z.z., podľa § 14a ktorej je podstatný čas spôsobenia poškodenia na zdraví, k čomu nepochybne došlo pred účinnosťou vyhlášky č. 19/1999 Z.z., a teda bolo potrebné postupovať podľa doterajších predpisov, teda podľa vyhlášky č. 32/1965 v znení vyhlášky č. 47/1995 Z.z., podľa ktorej je podstatné, kedy výška odškodnenia za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia z poškodenia na zdraví boli spôsobené a zistené. S poukazom na uvedené je potom výška odškodnenia za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia 30,-- Sk za jeden bod“.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil tým, že ním napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Uviedol, že predmetom jeho žaloby bolo „sekundárne“ odškodnenie sťaženia jeho spoločenského uplatnenia vzniknutého v príčinnej súvislosti s pôvodným poškodením zdravia, ktoré odškodnenie je upravené v ustanovení § 5 ods. 2 vyhlášky č. 32/1965 Zb. Uviedol, že ustanovenie § 14a predmetnej vyhlášky ustanovujúce, že pri odškodnení sťaženia spoločenského uplatnenia z poškodenia zdravia, ktoré bolo spôsobené pred účinnosťou tejto vyhlášky, sa postupuje podľa doterajších predpisov, nie je možné na danú vec aplikovať, keďže sa v nej nehodnotí odškodnenie sťaženia spoločenského uplatnenia z poškodenia zdravia, ku ktorému došlo pred 31. marcom

1999, ale z ďalšieho poškodenia zdravia, ku ktorému, ako priamemu dôsledku pôvodného poškodenia zdravia, došlo až po tomto čase. Keďže ide o hodnotenie „sekundárneho“ sťaženia spoločenského uplatnenia, ku ktorému došlo po 1. apríli 1999, bolo treba na danú vec aplikovať ustanovenie § 7 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení od 1. apríla 1999, podľa ktorého výška odškodnenia za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia sa určuje sumou 60,-- Sk za jeden bod. Pripomenul, že v uznesení dovolacieho súdu, ktorým bol zrušený skorší rozsudok odvolacieho súdu, bolo uvedené, že „pri posúdení, podľa ktorého znenia vyhlášky má byť určená výška odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia za jeden bod je teda rozhodujúce, kedy bol zdravotný stav stabilizovaný“. Odvolací súd v svojom rozhodnutí sa zjavne odchyľil od tohto právneho názoru dovolacieho súdu, keď za rozhodujúcu považoval vyhlášku v znení účinnom v čase pôvodného poškodenia zdravia, a nie v znení účinnom v čase „sekundárneho“ poškodenia zdravia. Podľa žalobcu nerešpektovaním záväzného právneho názoru súdu vyššieho stupňa odvolacím súdom došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Žalovaná navrhla dovolanie žalobcu zamietnuť. Uviedla, že predmetom sporu nebolo odškodnenie „sekundárneho“ sťaženia spoločenského uplatnenia, ale „to, aká výška patrí za bod v prípade sekundárneho sťaženia spoločenského uplatnenia“. Poukázala na znenie ustanovenia § 14a vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení vyhlášky č. 19/1999 Z.z., podľa ktorého pri odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia z poškodenia na zdraví, ktoré bolo spôsobené pred účinnosťou tejto vyhlášky, a pri odškodnení choroby z povolania, ktorá bola zistená pred účinnosťou tejto vyhlášky, sa postupuje podľa doterajších predpisov. V predmetnej právnej veci bolo nesporné, že poškodenie zdravia v súvislosti s ktorým žalobca uplatňuje odškodnenie, bolo spôsobené pred účinnosťou vyhlášky č. 19/1999 Z.z. „Preto sa musí postupovať podľa doterajších predpisov“.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolacích (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania, keďže jeho nariadenie nepovažoval za potrebné (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že i toto dovolanie žalobcu je opodstatnené, pretože ním napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

I keď nosným dôvodom (ratio decidendi) uznesenia dovolacieho súdu zo 14. mája 2009 sp.zn. 4 Cdo 87/2008, ktorým zrušil prvší rozsudok odvolacieho súdu z 27. novembra 2007 sp.zn. 24 Co 189/2007, bola vada spočívajúca v nedostatku relevantného odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku, dovolací súd v závere odôvodnenia svojho rozhodnutia prezentoval aj svoj právny názor na otázku, ktorý právny predpis by sa mal použiť v prípade hodnotenia následkov poškodenia zdravia, ktoré vznikli až následne, po nadobudnutí účinnosti novej právnej úpravy upravujúcej iný, pre poškodeného priaznivejší rozsah odškodnenia. Dovolací súd v tejto súvislosti zreteľne ustálil : „Sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje, ak úraz má preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb. K sťaženiu spoločenského uplatnenia teda dochádza, ak následkom úrazu alebo iného poškodenia na zdraví, prípadne k zhoršeniu ich následkov, nastanú v zdravotnom stave poškodeného také zmeny, ktoré majú preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre jeho životné úkony. Či a aké zmeny v zdravotnom stave poškodeného následkom úrazu nastali, je možné zistiť, ak je možné považovať stav poškodeného za ustálený, teda v dobe, kedy je možné vykonať jeho posúdenie. Sťaženie spoločenského uplatnenia teda vzniká v zmysle vyhlášky v dobe, v ktorej je možné zdravotný stav poškodeného považovať za ustálený a kedy je možné posúdiť, aký má zdravotný stav poškodeného preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre životné úkony poškodeného. Sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje jednorazovo a pri hodnotení následkov sa prihliada k predpokladanému vývoju vzniknutých zmien v zdravotnom stave. To však nevylučuje pri zhoršení už ustáleného zdravotného stavu alebo ak sa prejavia nové následky súvisiace s pôvodným úrazom, ďalšie odškodnenie následkov, ktoré sa prejavia neskôr v takej intenzite a takým spôsobom, že pôvodne neboli, prípadne ani nemohli byť predvídané. V takomto prípade v dôsledku pôvodnej škodnej udalosti vzniká ďalší nový nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorý predtým neexistoval a nebolo ho možné ani uplatniť, s tým, že pri tomto novom nároku sa porovnáva stav pred zhoršením zdravotného stavu s doterajším stavom. Pri posúdení, podľa ktorého znenia vyhlášky má byť určená výška odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia za jeden bod je teda rozhodujúce, kedy bol zdravotný stav stabilizovaný“.

Odvolací súd v ďalšom konaní uvedený právny názor dovolacieho súdu neakceptoval a zotrval na svojom závere, že pri odškodnení za sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcu treba vychádzať z hodnoty 30,-- Sk za jeden bod bodového ohodnotenia, aj keď sa jeho zdravotný stav ustálil až v roku 2002. Svoj záver pritom odôvodnil takto : „V prejednávanej

veci z obsahu spisového materiálu vyplynulo a medzi účastníkmi ani nebolo sporné, že k poškodeniu zdravia žalobcu došlo dňa 16.01.1981 pri výkone vojenskej služby, pričom následne došlo k ďalšiemu zhoršeniu jeho zdravotného stavu, ktorý možno považovať za ustálený od roku 2002. V roku 2002 platila vyhláška č. 32/1965 v znení vyhlášky č. 19/1999 Z.z., podľa § 14a ktorej je podstatný čas spôsobenia poškodenia na zdraví, k čomu nepochybne došlo pred účinnosťou vyhlášky č. 19/1999 Z.z., a teda bolo potrebné postupovať podľa doterajších predpisov, teda podľa vyhlášky č. 32/1965 v znení vyhlášky č. 47/1995 Z.z., podľa ktorej je podstatné, kedy výška odškodnenia za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia z poškodenia na zdraví boli spôsobené a zistené“.

Dovolací súd vyššie uvedený záver odvolacieho súdu nepovažuje za správny. Zotrváva na svojich záveroch uvedených v uznesení zo 14. mája 2009 sp.zn. 4 Cdo 87/2008. Znova poukazuje na to, že k sťaženiu spoločenského uplatnenia dochádza v čase, kedy je možné zdravotný stav poškodeného po úraze, chorobe z povolania alebo inom poškodení zdravia, prípadne po jeho zhoršení, považovať za ustálený, kedy je teda možné posúdiť, aký má zmenený (zhoršený) zdravotný stav poškodeného preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre jeho životné úkony, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh, a prístupíť k jeho bodovému ohodnoteniu. V prípade, že sa v súvislosti s pôvodným poškodením zdravia dodatočne prejavia nové následky takým spôsobom a intenzitou, ktoré pôvodne neboli, prípadne ani nemohli byť predvídané, vzniká v dôsledku pôvodnej škodnej udalosti ďalší nový nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorý predtým neexistoval a nebolo ho možné ani uplatniť, s tým, že pri tomto novom nároku sa porovnáva stav pred zhoršením zdravotného stavu s doterajším stavom.

Prechodné ustanovenie § 14a vyhlášky č. 32/1965 Zb. v znení vyhlášky č. 19/199 Z.z. k zmenám účinným od 1. apríla 1999, podľa ktorého pri odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia z poškodenia na zdraví, ktoré bolo spôsobené pred účinnosťou tejto vyhlášky, a pri odškodnení choroby z povolania, ktorá bola zistená pred účinnosťou tejto vyhlášky, sa postupuje podľa doterajších predpisov, nerieši *expressis verbis* otázku, podľa ktorého zákonného predpisu sa má postupovať v prípade, ak sa v súvislosti s pôvodným poškodením zdravia prejaví nové zhoršenie zdravotného stavu, ktoré sa nepredpokladalo pri pôvodnom hodnotení, až po 1. apríli 1999. Podľa dovolacieho súdu pri určovaní rozsahu odškodnenia následného zhoršenia zdravotného stavu sa má postupovať podľa predpisov platných a účinných v čase ustálenia tohto nového zdravotného stavu.

V súvislosti s výkladom a aplikáciou predmetného ustanovenia dovolací súd poukazuje na nálezh Ústavného súdu Slovenskej republiky z 1. júla 2008 zn. III. ÚS 341/07 podľa ktorého, nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútno. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzii interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona.

Úpravy (zvýšenia) výšky odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia vykonané vyhláškami č. 78/1981 Zb., č. 47/1995 Z.z. a vyhláškou č. 19/1999 Z.z. sledovali účel zachovať zásadu primeranosti rozsahu odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia s prihliadnutím na celkový rast životných nákladov od pôvodnej úpravy peňažnej hodnoty jedného bodu ohodnotenia poškodenia zdravia v lekárskom posudku.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd uprednostnil výklad ustanovenia prechodného ustanovenia § 14a predmetnej vyhlášky e ratione legis zohľadniac kontext a účel uvedenej

právnej úpravy v súlade s princípom zákazu retroaktivity právnych noriem. V daných okolnostiach považoval uvedený výklad za zodpovedajúci účelu a zmyslu úprav odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia s tým, že ide o interpretáciu, ktorá nepopiera zásadným spôsobom príslušný zákonný text a je aj logicky odôvodniteľná.

Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že pri určení rozsahu odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia žalobcu majúceho základ v následnom zhoršení zdravotného stavu žalobcu, ku ktorému došlo po 1. apríli 1999, bolo potrebné vychádzať z hodnoty 60,-- Sk za jeden bod celkového bodového ohodnotenia zisteného lekárom, a to bez ohľadu na to, že k pôvodnému poškodeniu zdravia došlo pred 1. aprílom 1999.

Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd sa nestotožňuje s právnymi závermi odvolacieho súdu a z tohto dôvodu jeho dovolaním žalobcu napadnutý rozsudok, ktorý je v uvedenom zmysle založený na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), svojím uznesením (§ 243b ods. 4 O.s.p.) zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 12. januára 2011

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová